

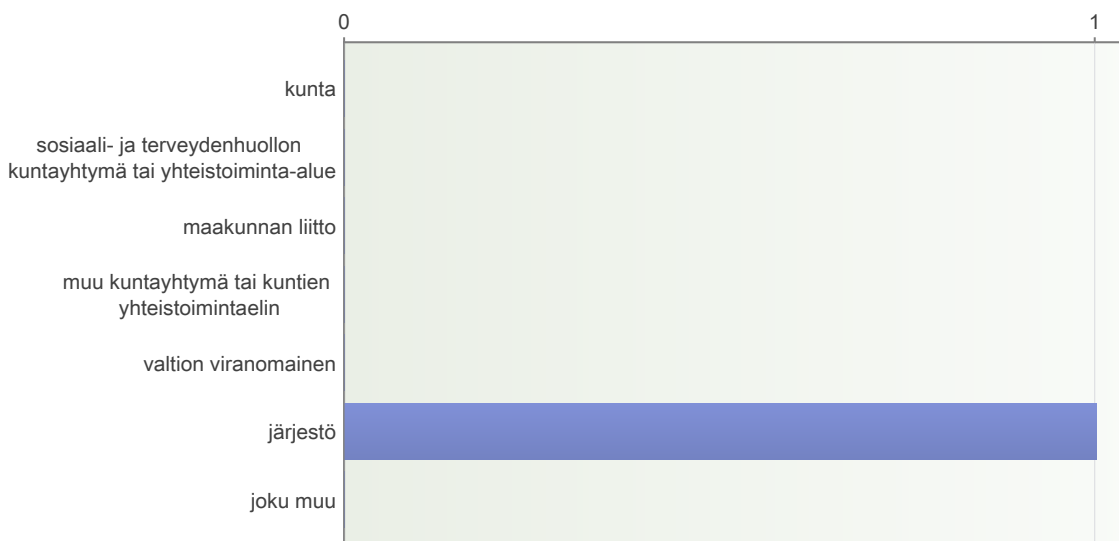
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Ensi-jaturvakotien liitto ry	Riitta Särkelä	riitta.sarkela@ensijaturva kotienliitto.fi	22.9.2016	liittohallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lastensuojelun kansalaisjärjestö. Toimimme haavoittavissa olosuhteissa perhe- ja lähisuhdeväkivallan, päihteiden, eron ja vanhemmuuden vaikeuksien vuoksi elävien lasten ja perheiden auttamiseksi. Näin ollen Ensi- ja turvakotien liiton lausunnossa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja siihen liittyvien hallituksen esityksiin liittyvät kannanotot on tehty erityisesti monitarpeisten, monenlaista palvelua ja tukea tarvitsevien lasten ja perheiden tarpeisiin uudistuksen vastaamisen kannalta sekä näihin tilanteisiin liittyvien ehkäisevien palvelujen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista.

Nykyinen pirstaleinen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä ei turvaa perustuslain mukaisia riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja asuinpaikasta riippumatta. Eri väestöryhmien väliset ja alueelliset erot sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudessa ovat isot ja eriarvoisuus on kasvanut erittäin suureksi. Erityisen vakava tilanne on monitarpeisten, vakavissa vaikeuksissa olevien lasten ja lapsiperheiden kannalta. Se näkyy muun muassa erittäin suurena kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja huostaanottojen määränä, kun perheiden tilanteeseen ei ole pystytty antamaan apua riittävän varhaisessa vaiheessa. Ehkäisevät palvelut ovat kehittyneet puutteellisesti ja osassa kuntia niihin on investoitu riittämättömästi. Peruspalvelujen toimivuudessa

on vakavia pulmia.

Monissa kunnissa lastensuojelun osaaminen on riittämätöntä pätevien sosiaalityöntekijöiden puutteesta johtuen. Olemassa olevalla resurssilla ei pystytä vastaamaan vakavissa vaikeuksissa olevien ja erityispalveluja tai vaativia sosiaalihuollon palveluja tarvitsevien perheiden tarpeisiin. Järjestöillä on merkittävää osaamista ja tärkeä merkitys edelleen lastensuojelun ja muissakin erityispalveluissa ja vaativissa palveluissa. Vastaavaa osaamista ei kunnissa välttämättä ole lainkaan. Tästä johtuen kunnat ovat hankkineet kyseistä osaamista järjestöiltä. Viime vuosina on ollut havaittavissa ainakin kahdenlaisia huolestuttavia palvelujen hankkimiseen liittyviä suuntauksia. Palvelujen kilpailuttamisessa hinta on noussut tärkeimmäksi kriteeriksi ja ostetun palvelujen laatu on voinut olla niin alhainen, ettei palvelulla voida käytännössä vastata lasten ja perheiden tarpeisiin. Lisäksi tilanteisiin, joissa lapsen ja perheen selviytyminen on jo vakavasti vaikeutunut ja riskit isot, yritetään vastata kevyillä ja lyhytkestoisilla palveluilla tai hankkimalla ympärivuorokautista palvelua riittämättömän lyhyeksi ajaksi. Se merkitsee, että perheelle annetut palvelut ovat riittämättömiä eikä niillä saada aikaan todellista muutosta lapsen ja perheen tilanteessa. Näiden ratkaisujen taustalla ovat ennen kaikkea kuntien vaikeudet selviytyä taloudellisesti kunnassa olemassa oleviin palvelutarpeisiin vastaamisesta.

Ensi- ja turvakotien liitto, ETKL, pitää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta välttämättömänä yhdenvertaisen palvelujen saatavuuden varmistamiseksi ja perusoikeuksien toteutumiseksi. Olemassa olevien ongelmien ratkaiseminen edellyttää järjestämisvastuun siirtämistä nykyistä vahvemmille toimijoille, mihin järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille voi vastata.

ETKL ilmaisee huolensa siitä, että osan maakuntien osaamis- ja taloudellinen kantokyky voi olla tehtyjen arvioiden mukaan liian pieni sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä ja samanaikaisen maakuntahallinnon uudistamiseen liittyvistä velvoitteista selviämiseksi.

ETKL:n näkemyksen mukaan esityksellä ei pystytä kaventamaan väestön hyvinvointi- ja terveyseroja. Esitetty rakenne on hyvin monimutkainen, mikä ei mahdollista tavoitteeksi asetetun sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteutumista. On vakava riski, että järjestämis- ja tuottamisvastuun erottaminen yhdistyneenä julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoitteeseen tulee merkitsemään sitä, että tuloksena on palvelujärjestelmän jakautuminen hyväosaisten palveluihin, jotka toimivat markkinoilla ja huono-osaisten palveluihin, jotka ovat maakunnan palvelulaitoksen vastuulla. Esitetty rakenne ei enää ole pohjoismainen hyvinvointimalli, joka kansainvälisissä eri hyvinvointimallien vertailussa on osoittautunut ylivoimaiseksi hyvinvointierojen tasaamisessa puutteistaan huolimatta ja samanaikaisesti kyvyssään tukea taloudellista kehitystä ja hyvää kilpailukykyä.

Hyvinvointierojen kaventaminen vaikeutuu entisestään, mikäli uusi rakenne merkitsee riskinä olevaa asiakasmaksujen korottamista ja palveluvalikoiman rajaamista kustannussäästöjen hakemisen toivossa. Kustannussäästöt ovat nousseet uudistusta liian vahvasti ohjaavaksi periaatteeksi.

Järjestämisvastuisen tahon koon kasvattaminen ei vielä ole riittävä tae hyvinvointierojen kaventamiselle, sillä Itä- ja Pohjois-Suomen väestön hyvinvointi- ja terveyserojen tasaaminen edellyttää myös muita toimia.

Ehdotusta tulee muuttaa siten, että:

- yhdenvertainen palvelujen saatavuus ja perusoikeuksien toteutuminen tulee nostaa uudistuksen lähtökohdaksi. Vaikka elinkeinovapaus on perustuslain suojaama perusoikeuksien tapaan, sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen tulee tapahtua perusoikeuslähtökohdasta. EU:lla ei ole toimivaltaa sosiaalipolitiikan alueella kuin rajatusti, sote-uudistuksessa tulee pitää lähtökohtana sitä, että uudistus on osa kansallista sosiaaliturvajärjestelmää, jossa toimivalta on jäsenvaltioilla. Tällä voidaan myös huolehtia siitä, ettei sisämarkkinasääntely pääse tunkeutumaan kasvavassa määrin sosiaaliturvamallimme sisään.
- sosiaali- ja terveydenhuollon todelliselle integraatiolle tulee luoda edellytykset
- järjestämis- ja tuottamisvastuun erottamisesta eri organisaatioihin tulee luopua; monituottajamalli on mahdollinen, vaikka maakunta järjestämisvastuisena tahona tekee päätöksen strategiassaan siitä, mitä palveluja se tuottaa itse, mitä yhteistyössä muiden maakuntien kanssa, mitä hankkiin yksityisiltä

palveluntuottajilta, järjestöiltä ja yrityksiltä tai käyttäen hyväksi palveluseteliä. Se on mahdollista jo nykyinsäädännöllä. Tähän eri tuottamistapojen listaukseen tulisi lisätä "muilla mahdollisilla tavoilla", sillä silloin laki antaisi uusien tuottamistapojen kehittyessä mahdollisuuden niiden käyttämiseen esimerkiksi henkilökohtaisen budjetin kokeilemiseen

- julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoitteesta tulee luopua, koska sillä ei ole uudistuksen sosiaali- ja terveystaloudellisia eikä myöskään kansantaloudellisia perusteita. Kun siitä luovutaan, ei tarvita myöskään maakunnan palvelulaitosta sellaisten palvelujen hoitamiseen, joihin sisältyy viranomaistehtäviä
- näillä muutoksilla voidaan estää palvelurakenteen muuttuminen monimutkaiseksi, vaikeasti hallittavaksi ja riittävän demokraattisen kontrollin ulkopuolella olevaksi
- Väestön tarpeisiin vastaamisen ja sitä kautta kustannusten säästöjen kannalta hyvä ja moniammatillinen hoito- ja palvelutarpeen arviointi ja sen pohjalta rakennettu palvelukokonaisuus, jossa palvelujen käyttäjät ovat itse osallisia on oleellista.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- ETKL:n arvion mukaan ei ole riittävää näyttöä siitä, että esitys antaisi riittäviä edellytyksiä saavuttaa 3 miljardin kustannusten hillinnän tavoite. Näin mittavan ja nykyjärjestelmään nähden perustavanlaatuisesti erilaisen rakenteen luomista ennen tulee toteuttaa ennakkoon sen huolellinen vaikutusten arviointi. Muuten on vakava riski, että uudistuksella päinvastoin kasvatetaan mittavasti kustannuksia ja vaarannetaan entisestään palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja perusoikeuksien toteutuminen.

Sote-uudistuksen lähtökohdaksi tulee ottaa asukkaiden tarpeet ja niihin vastaamiseksi rakennettu palvelurakenne. Nyt uudistus etäännyttää asukkaiden tarpeisiin vastaamisesta ja nostaa keskiöön elinkeinopoliittiset tavoitteet, palvelumarkkinoiden luomisen. Tähänastisessa suomalaisessa eikä myöskään kansainvälisessä tutkimuksessa ole riittävään ja kiistatonta näyttöä siitä, että markkinoille viedyt sosiaali- ja terveyspalvelut ja kilpailuttaminen lisäävät tehokkuutta ja toisivat kustannussäästöjä. Enemmän on tutkimuksellista näyttöä siitä, että kyseiset ratkaisut aiheuttavat liittämissä kustannuksia, pirstovat palvelukokonaisuuksia, kasvattavat kustannuksia ja pahimmillaan saavat aikaan sen, että osa ihmisistä, erityisesti monitarpeiset ihmiset, eivät pääse avun piiriin tai tule autetuksi lainkaan. Riskinä on myös palvelujen tuottamisen keskittyminen suurille, kansainvälisille palvelujen tuottajille ja monituottajamallin kaventuminen.

Palvelujärjestelmän on ennalta ehkäistävä mahdollisuus asiakkaiden valintaan ja "kermankuorintaan", jolloin voittoa tavoitteleville toimijoille on mahdollista keskittyä keveimpiin ongelmiin ja helppohoitoisimpiin palvelujen käyttäjiin tai muuten tuottavimpaan toimintaan samalla, kun julkisten toimijoiden kannettavaksi jäävät kalleimmat toiminnot ja vaikeimmassa tilanteessa olevat asiakkaat. Tätä ei pystytä ehdotetulla rakenteella estämään.

Säästöjä syntyy tehokkaimmin silloin, kun palvelut muodostavat ihmisen/perheen tarpeiden kannalta ehjän palvelukokonaisuuden ja niissä on riittävä jatkuvuus ja kun palvelujärjestelmä vastaa varhaisessa vaiheessa ja ennakoiden ihmisten tarpeisiin. Kustannussäästöt näkyvät tuolloin kuitenkin vasta viiveellä. On kuitenkin otettava huomioon, että vakavissa vaikeuksissa olevien lapsiperheiden palveluissa ja auttamisessa vauvojen ja lasten kannalta on näissä tilanteissa aina ehkäisevästä toiminnasta ja ylisukupolvisen ketjun katkaisemisesta.

Mahdollisimman selkeän palvelurakenteen luominen antaa parhaimmat mahdollisuudet erilaisen ammatillisen osaamisen yhdistämiseen tarvitsijan tilanteen muuttamiseksi ja työmenetelmien ja toimintatapojen uudistamiseksi.

Hoitoon- ja palvelujen piirin pääsyn parantaminen mahdollistaa sen, että tarve korkeampien kustannuksen palveluille vähenee tai jopa poistuu.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Demokratia ja asukkaiden osallistumismahdollisuudet erilaisin keinoin on esityksissä nostettu monessa mielessä hyvin ja perustellusti esille. Maakuntalaissa säädetään asukkaiden osallistumisoikeuksista varsin kattavasti. Asukkailla on monia vaikuttamismahdollisuuksia myös maakuntavaalien välillä. Luvun 5 pykälässä 23 säädetään yleisistä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista maakunnissa, mutta sen velvoittavasta sanamuodosta huolimatta suoran demokratian laajuus ja muodot jäävät pitkälti maakunnan päätettäväksi. Valtuuston tulisi maakuntastrategiassa määrittää, miten asukkaat voivat vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon vaalien välillä. Tähän tulee luoda myös käytännössä mahdollisuuksia ja osoittaa siihen myös resursseja. Muuten osallistuminen jää kauniiksi puheeksi.

On tärkeää, että maakuntiin luodaan palvelurakenteeseen edellytykset sille, että palvelujen käyttäjät ovat aktiivisesti kehittämässä ja arvioimassa palvelujärjestelmää. Pelkät asiakasraadit ja palautejärjestelmät eivät siihen riitä, vaan tarvitaan asiakkaiden osallisuuden mahdollistavia toimintakäytäntöjä.

Maakuntalain 26 pykälässä maakuntahallitus veloitetaan asettamaan nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot. ETKL pitää näitä linjauksia myönteisenä ja ehdottaa, että näiden lisäksi luodaan kanavat lasten äänen ja näkemysten kuulemiselle.

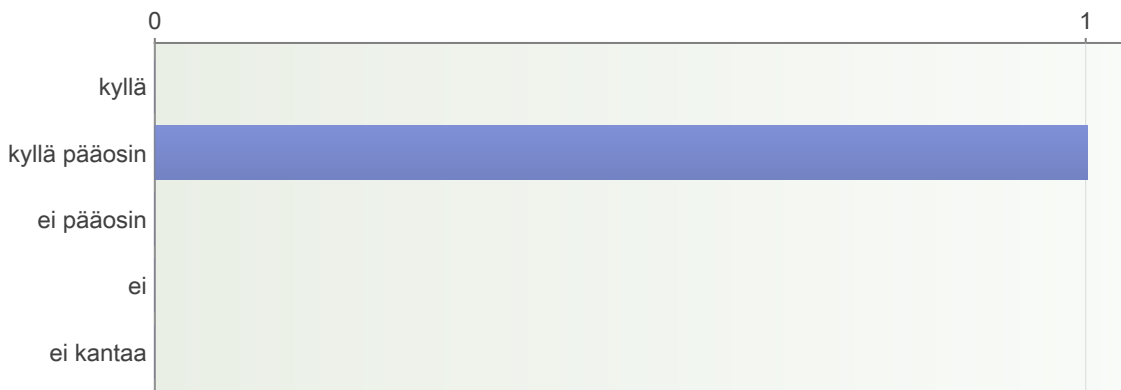
Hallituksen esityksissä asukkaiden osallisuuden kanavana ja osallisuuden organisoijana ei nosteta esille lainkaan järjestöjen merkitystä ja roolia, mikä on vakava puute. Mitä vähäresurssisemmista asukkaista on kyse, sitä tärkeämmäksi tulee järjestöjen merkitys heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiensa turvaajana ja osallisuuden areenoiden rakentajana. ETKL esittää, että asukkaiden osallisuuden varmistamiseksi ja sen organisoimisen tukemiseksi kyseisissä kohdissa nostetaan esille myös järjestöjen osallisuus ja kuuleminen niin uudistuksen valmistelussa kuin sen toteuttamisessakin. Järjestöt ovat tärkeä ihmisten äänen esiin nostamisen väylä ja kokemusasiantuntijuuden kanava. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi perustamalla maakuntiin järjestöneuvosto tai järjestöasiainneuvottelukunta.

Demokratia ei toteudu ETKL:n näkemyksen mukaan hyvistä edellytysten toteutumisesta asioista huolimatta riittävästi esityksissä. Vakavimpia riskejä demokratian toteutumisen kannalta on maakunnan palvelulaitoksen jääminen riittävän demokraattisen kontrollin ulkopuolelle ja virkamiesvetoiseksi. Vakavaa tämä on erityisesti siksi, että käytännössä maakunnan palvelulaitokselle siirtyy järjestämisvastuuta.

Toinen demokratian toteutumisen kannalta vakava riski on julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoite, julkisten palvelujen ja yritysten palvelujen saattaminen sitä kautta "samalle viivalle". Demokraattinen kontrolli ja vaikuttamismahdollisuus ei ulotu riittävästi yrityksiin ja on syytä kysyä, toteutuuko esityksessä perustuslain edellyttämä kansanvaltaisuus näiltä kahdelta edellytykseltä osin lainkaan, vaan voisiko esitys olla näiltä osin ristiriidassa perustuslain edellyttämän kansanvaltaisuuden kanssa.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

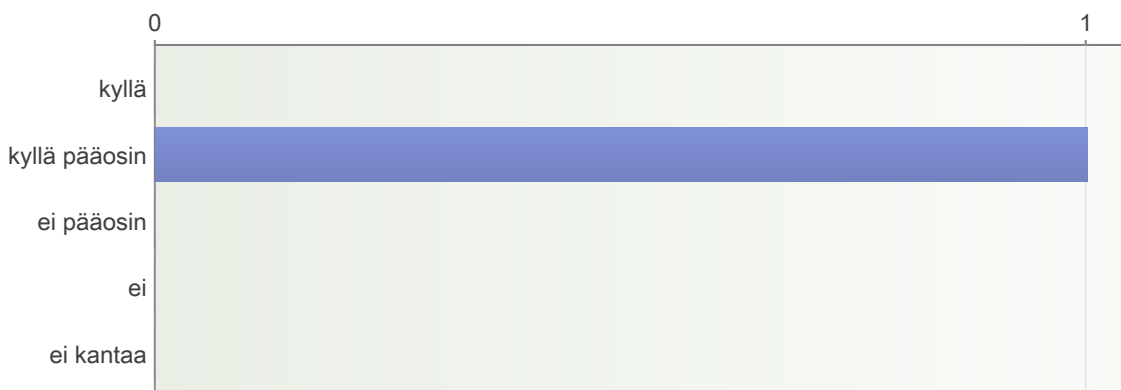

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntien olisi kuitenkin oltava tarpeeksi vahvoja niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti, jotta niiden päätöksenteossa pystytään tekemään ihmisten kannalta parhaimmat ja kustannusvaikuttavimmat ratkaisut. Suunnitelluissa maakuntajaossa osa maakunnista jää liian pieniksi vastaamaan sote-palveluista. On hyvä, että maakuntalaissa säädetään valtion ja maakunnan neuvottelusta ja maakunnan arviointimenettelystä, joissa käsiteltäisiin tarvittavia toimenpiteitä, joilla maakunnan tehtävien hoitaminen ja palveluiden saatavuus voitaisiin turvata. On tärkeää, että maakuntajakoa voidaan tarvittaessa muuttaa yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden turvaamiseksi, jos maakunnan kantokyky on liian heikko.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

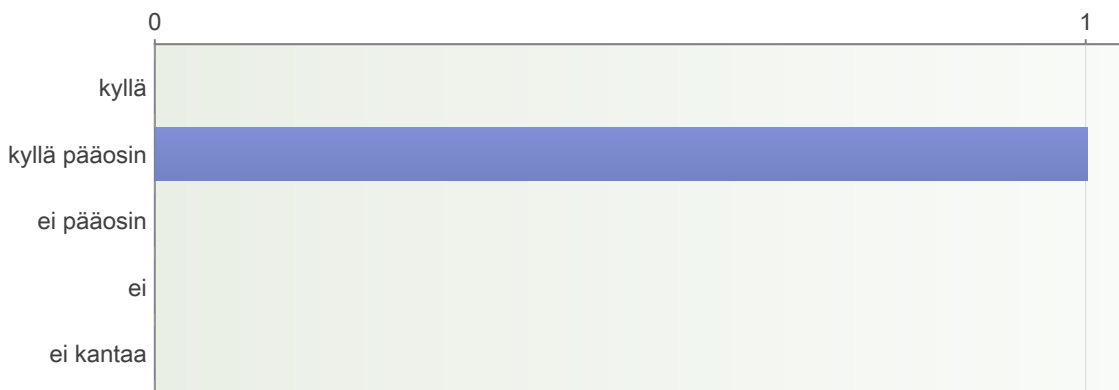
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakunnille siirtyy varsin suuri määrä tehtäviä valtion aluehallinnolta, maakuntien liitoilta ja kunnilta, suurimpana ja keskeisempänä kokonaisuutena sosiaali- ja terveydenhuolto. On tarkoituksenmukaista, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirretään nykyisiä kuntia suuremmille toimijoille. Näin voidaan

nykyistä paremmin varmistaa palvelujen saatavuutta ja laatua. Esityksessä ei näy riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon tarvitsema kehittämisrakenne. Se tulee rakentaa osaksi maakuntien kokonaisuutta ja varmistaa koulutuksen, tutkimuksen ja käytännön tiivis yhteys. Tulee luoda sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen kehittämisrakenne, jossa sosiaalialan kehittäminen on resurssoitu terveydenhuollon tapaan, sillä siten tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteutumista käytännön toiminnassa. Maakuntien tehtäväksi tulee määritellä myös maakunnan asukkaiden tarpeiden sekä palvelujärjestelmän toimivuuden sekä vaikuttavuuden arviointi yhteistyössä yliopistojen ja muiden tahojen kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu sekä maakunnan että kuntien vastuulle. ETKL pitää tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kuntien vastuuta ja maakunnan vastuuta selkiytetään hallituksen esityksiä paremmin. Laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (promootio) kuuluu luontevasti kunnille. Ehkäisevien palvelujen eri muotojen (preventio) sijoittuminen kokonaisuuteen ja niiden rahoitusvastuu tulisi kuitenkin olla selkeästi maakunnan vastuulla. Maakuntien tulisi ehkäisevissä palveluissa hyödyntää järjestöjen vertais- ja vapaaehtoistoimintaa ammatilliseen toimintaan yhdistyvänä tukena. Rajanveto näiden kahden vastuutahon välillä on kuitenkin vaikea ja vaatisi hallituksen esityksiin nähden täsmennystä. Uudistuksen valmisteluun liittyen maakunnista on kantautunut huolestuttavia viestejä siitä, että ehkäisevä palvelu, joka sisältää vertais- tai vapaaehtoistoiminnan elementtejä (preventio) ei kuuluisi maakunnan vastuulle, vaan jäisi kuntiin. Edellä todettu linjaus kaventaisi merkittävästi järjestöjen asemaa palvelun ja tuen tarjoana ja saattaisi järjestöt eriarvoiseen asemaan yrityksiin nähden maakunnissa. Järjestöjen vahvuus on se, että ne yhdistävät vertaisosaamista ja ammatillista osaamista ja sitä kautta syntyy vaikuttava ja hyviä tuloksia tuottava palvelukokonaisuus.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

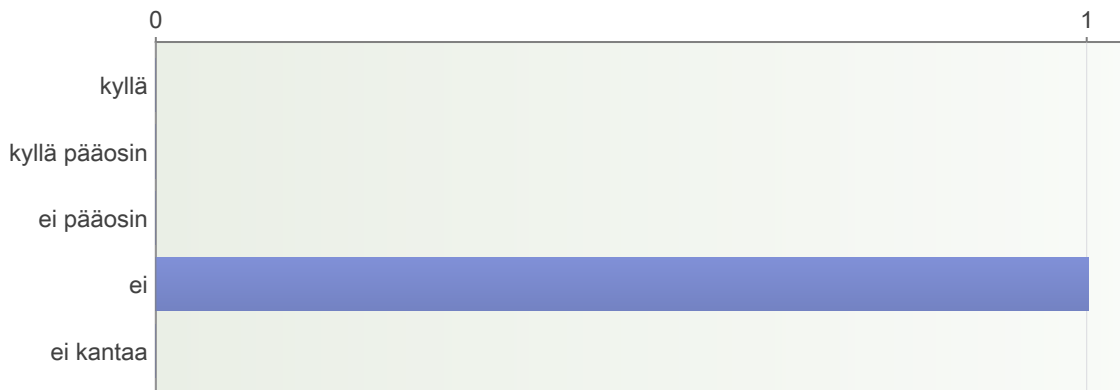
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalaissa säädetään asukkaiden osallistumisoikeuksista varsin kattavasti. Asukkailla on monia vaikuttamismahdollisuuksia myös maakuntavaalien välillä. Luvun 5 pykälässä 23 säädettäisiin yleisistä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista maakunnissa. Säännöksen velvoittavasta sanamuodosta huolimatta suoran demokratian laajuus ja muodot jäisivät kuitenkin pitkälti maakunnan valtuuston päätettäväksi. Osallistumisen näkökulmasta on tärkeää, että maakuntiin luodaan tarkoituksenmukainen luottamushallinto toimieliminen, joka osallistaa myös palvelujen käyttäjät. että erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluita koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa käyttäjälähtöistä osallistumista ja vaikuttamista tulee lisätä. Tässä tulee hyödyntää mm. kokemusasiantuntijuutta. Hallituksen esitys mahdollistaa myös palveluiden käyttäjien valitsemisen maakunnan toimielimiin. Tällä edistetään palvelunkäyttäjän, eri väestöryhmien ja

luottamushenkilöiden vuorovaikutusta. Järjestöt ovat tärkeä ihmisten äänen kanava. Maakuntiin tulee luoda säännöllinen rakenne järjestöjen ja maakunnan vuoropuhelulle ja järjestöjen osallistumiselle. Vastaavista järjestöasioiden neuvottelukunnista tai vastaavista osana maakuntarakennetta on myönteisiä kokemuksia muutamasta maakunnasta.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

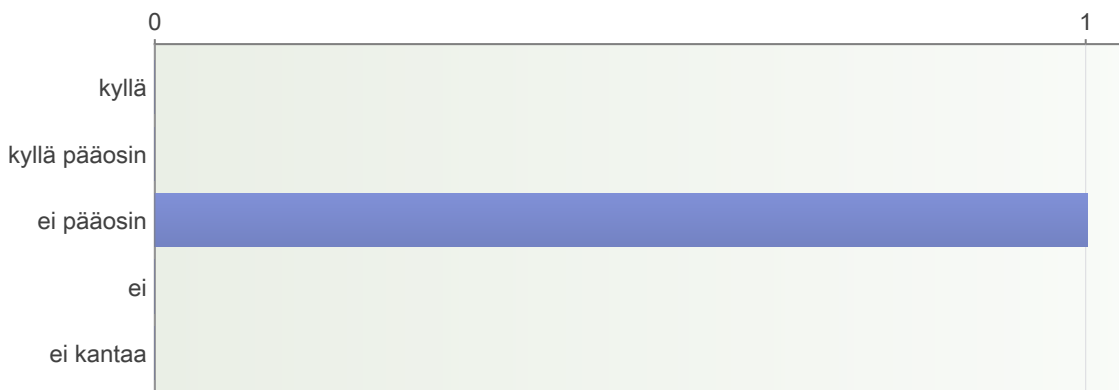
Avoimet vastaukset: ei

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen liittyvä hallituksen esitys lähtee siitä, että järjestämisvastuu on jatkossa 18 maakunnalla. Hallituksen esityksessä todetaan hallituksen linjauksen mukaisesti, että maakunnilla oleva järjestämisvastuu ja tuottamisvastuu erotetaan toisistaan ja että tuottamisvastuu toteutetaan erillisessä organisaatiossa maakunnan palvelulaitoksessa, joka on erillinen oikeushenkilö. Tällä tavoitellaan nykyistä laajempaa monituottajamallia, jossa julkisen palvelutuotannon rinnalla palvelujen tuottamisessa mukana ovat yritykset ja järjestöt. Hallituksen esityksessä korostetaan sitä, että näin voidaan saada aikaan tilanne, jossa erilaisten palvelujen tuottamistapojen vaikuttavuutta ja kustannus-tehokkuutta voidaan vertailla nykyistä paremmin. Esitys poikkeaa nykytilanteesta merkittävästi. Nykyisin säädetään palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuusta, mutta niitä ei eroteta toisistaan eikä edellytetä niiden sijoittamista erilliseen organisaatioon. Kunnat ja kuntayhtymät ovat lähes poikkeuksetta järjestäneet sosiaali- ja terveyspalvelut siten, että palvelukokonaisuus tuotetaan pääosin omana tuotantona. Tätä on perusteltu sillä, että oman tuotannon kautta kertyy järjestämisvastuun kantamiseksi tarvittavaa oleellista tietoa, joka jäisi muuten puuttumaan. Osassa kuntia on kokeiltu tilaaja-tuottaja -mallia, jossa palvelun tuottaminen on erotettu saman järjestäjän sisällä hallinnollisesti erilliseksi toiminnoksi. Järjestämisen ja tuottamisen eriyttämisessä heikkoutena on ollut se, että tilaaja-järjestäjä ei ole pystynyt riittävästi ohjaamaan tuotantoa. Kaikki mallia kokeilleet kunnat mm. Tampere ja Rovaniemi ovat luopuneet mallista siksi, ettei näitä eri rooleja voitu selkiyttää riittävästi ja koska toimintamalli aiheutti lisäkustannuksia. Kyseisissä kokeiluissa tilaajan ja tuottajan eriyttäminen tapahtui samassa organisaatiossa, mutta silti se tuotti ongelmia. Hallituksen esityksessä palvelujen järjestäjän ja tuottajan erottaminen vietäisiin vielä tehtyjä kokeiluja pidemmälle siirtämällä tuotanto erilliselle oikeushenkilölle. Se merkitsee erittäin vakavaa riskiä, ettei järjestämisvastuussa oleva maakunta käytännössä pystyisi ohjaamaan eriytettyä palvelutuotantoa. Maakunnan palvelulaitoksen piiriin siirtyisi tosiasiallisesti merkittävää järjestämisvastuuseen kuuluvaa päätösvaltaa. On perusteltua kysyä, toteutuuko perustuslain edellyttämän kansanvaltaisuuden toteutuminen esitetystä järjestämisen ja tuottamisen erottamisesta. Hallituksen esityksen perusteluissa ei myöskään pystytä osoittamaan sitä, että järjestäjän ja tuottajan erottelulla olisi eri tuottajien vertailtavuuden kannalta myönteistä vaikutusta tai että se mahdollistaisi hyvää kustannusten hallintaa. Tämä

tavoite olisi myös saavutettavissa muilla keinoin kuin eriyttämällä palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu toisistaan. Ensi- ja turvakotien liitto vastustaa hallituksen esityksessä olevaa järjestämisvastuun ja palvelujen tuottamisvastuun erottamista toisistaan, koska se ei tuota uudistuksen sosiaali- ja terveystaloudellisten tavoitteiden toteutumisen kannalta lisäarvoa, vaan voi päinvastoin heikentää niiden toteutumista. Ehdotamme siitä luopumista. Maakunnalla on kaikissa olosuhteissa vastuu asukkaidensa palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ja perusoikeuksien toteutumisesta. Monitarpeisten lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumisen ja kansanvallan kannalta ehdotettu järjestäjän ja tuottajan erottaminen on vakava riski. Erityisenä haasteena ehdotetussa monituottajamallissa on monia eri palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhtenäisten palvelukokonaisuuksien turvaaminen. ETKL korostaa sitä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen tulee tehdä sosiaali- ja terveystaloudellisten tavoitteista käsin sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseksi eikä uudistusta pidä alistaa elinkeinopoliittisille tavoitteille. Maakunnan palvelulaitosta ei tarvita viranomaistehtävien vuoksi, kun järjestämis- ja tuottamisvastuun erottamisesta esitetyllä tavalla luovutaan.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaa-ien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

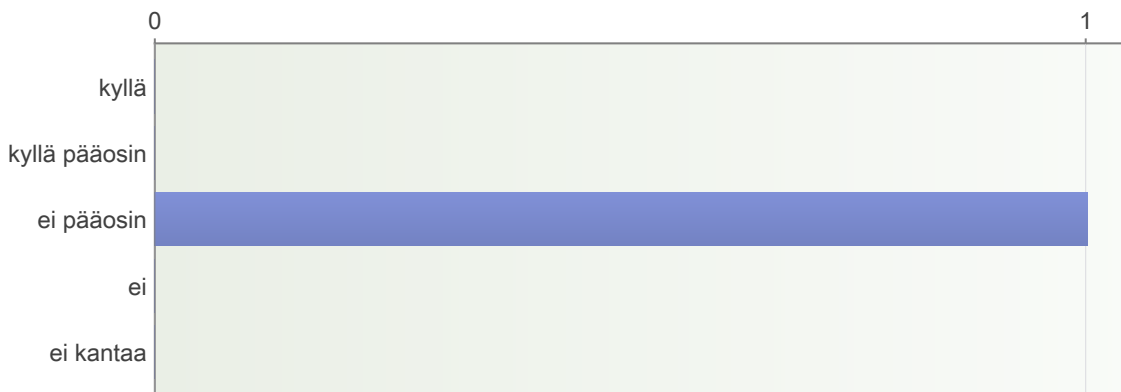
- Maakuntien tulot koostuvat käytännössä lähes yksinomaan valtion rahoituksesta sekä palvelujen tuottamisesta perittävistä asiakas- ja käyttömaksuista. Valtio rahoittaa maakuntaa asukasmäärän ja palvelutarvetta ja palvelujen kustannuksia kuvaavien kertoimien perusteella siten, että rahoituksesta 10 % kohdennettaisiin asukasperusteisesti, 89 % palvelutarpeiden perusteella ja 1 % hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Maakunta saa itsehallintonsa rajoissa päättää valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Rahoituksen on oltava riittävää, jotta maakunta pystyy takaamaan asukkaidensa perusoikeudet ja että sillä turvataan alueiden yhdenvertaiset mahdollisuudet järjestää asukkaidensa palvelut. Alueiden väliset erot eivät saa kasvaa liian suuriksi. Maakuntien oman verotusoikeuden hyödyt ja haitat on myös tarpeen jatkossa selvittää alueiden itsehallinnon vahvistamisen näkökulmasta. Uudistuksen on hyödytettävä asiakasta, eikä se saa nostaa omavastuukustannuksia ja asiakasmaksuja niin, että ne asettavat ihmisiä epätasa-arvoiseen asemaan maakunnasta riippuen. Asiakasmaksut eivät saa muodostua esteeksi yhdenvertaisen lääkehoidon tai sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutumiseksi. Lisäksi on tärkeää, että maksut kohdistuvat kansalaisille oikeudenmukaisesti heidän tuloihinsa suhteutettuna. tarvittaessa on oltava myös mahdollisuus olla perimättä asiakasmaksuja, jos perheen ja asiakkaan kokonaistilanne sitä vaatii..

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Ei vastauksia.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- ETKL pitää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvän lainsäädännön arvioinnin ja siihen annettavan lausuntomahdollisuuden kannalta erittäin vakavana puutteena sitä, että uudistuksen kokonaisuudesta puuttuu lausunnon antamisenvaiheessa kokonaan valinnanvapauteen liittyvä säännöstö. Puute tekee käytännössä mahdottomaksi arvioida palvelujen käyttäjien ja erityisesti monenlaista palvelua tarvitsevien palvelun käyttäjien kannalta uudistusta ja sen vaikutuksia. Ensi- ja turvakotien liitto esittääkin, että hallitus luopuisi valinnanvapauden toteuttamisen tavoitteesta uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa. ETKL ehdottaa, että uudistus toteutettaisiin kahdessa vaiheessa alkuperäisen ajatuksen mukaisesti siten, että ensin toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtäminen laajemmalle ja kantokykyiselle taholle, maakunnille. Vasta ensimmäisen vaiheen toteuttamisen jälkeen toteutettaisiin valinnanvapauden laajentaminen hallitusti. Ensi- ja turvakotien liitto suhtautuu valinnanvapauden lisäämiseen erityisesti peruspalveluissa sinänsä myönteisesti. Osa palvelunkäyttäjistä tulee tarvitsemaan palveluohjausta ja tukea voidakseen valinnanvapauttaan käytännössä toteuttaa. Hallituksen esityksessä on myönteisiä asioita. Esityksen pykälän 1 momentissa todetaan, että palvelut tulee toteuttaa yhteen sovitettuina kokonaisuuksina sekä lähellä asiakasta. Yleisten säännösten mukaan palvelut on toteutettava siten, että ne muodostavat asiakkaille toimivan kokonaisuuden, jossa yhteistyö palvelun tuottajien välillä ja siirtyminen palvelusta toiseen toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla ilman perusteettomia viiveitä tai katkoja. Järjestämisvastuussa olevan maakunnan on myös huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Osa ihmisten avun ja tuen tarpeista edellyttää laajaa väestöpohjaa erityisosaamisen säilymiseksi. Suuremmat yksiköt mahdollistavat osaamisen keskittämisen ja erikoistumisen vaativiin tilanteisiin. Tämä koskee myös vaativia sosiaalipalveluja, joiden järjestämisvastuu tulee keskittää tietyille maakunnalle, jonka puolestaan sopia niiden tuottamisesta niiden järjestöjen kanssa, jotka ainoina tuottajina kyseisiä vaativia sosiaalipalveluja tuottajat ja tarvittaessa tulee muodostaa vaativien sosiaalipalvelujen osaamiskeskusverkosto, jossa kyseiset järjestöt ovat mukana.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

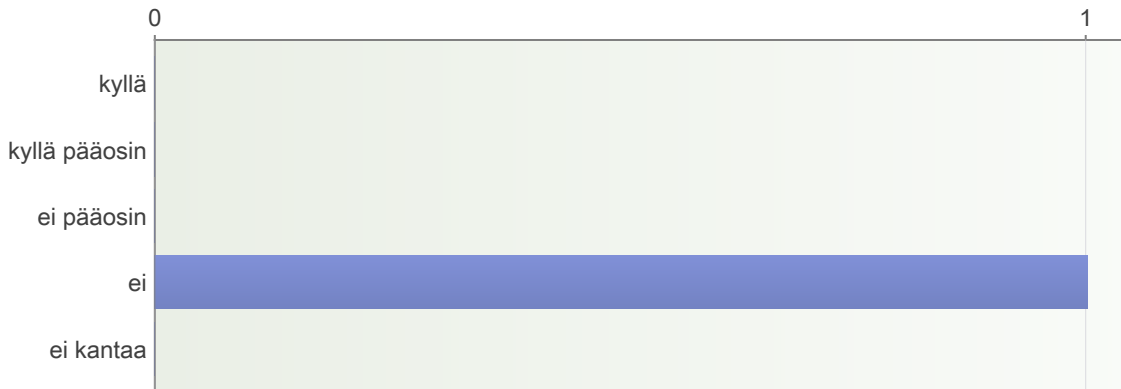

Avoimet vastaukset: kyllä

- yhteistyösopimuksen oikeudellinen sitovuus on perusteltua. Sopimus täydentää lainsäädännössä maakunnille osoitettuja veloitteita ja veloittaa maakuntia toimimaan yhteisesti sovitulla tavalla. Sopimuksen tarkoituksena on sovittaa yhteen yhteistyöalueeseen kuuluvien maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Sopimuksessa on otettava huomioon yhteistyöalueen asukkaiden palvelutarpeet ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet. Maakuntien on myös sovittava, miten ympärivuorokautisesti päivystävien yksiköiden toiminta koordinoidaan. Ensihoitopalvelujen pitää toteutua yhdenmukaisesti kaikissa yhteistyöalueeseen kuuluvissa maakunnissa. Palvelujen saatavuuden ja laadun sekä kustannusten hillitsemisen näkökulmasta on tärkeä sopia maakuntien keskinäisestä yhteistyöstä ja työnjaosta. Näin varmistetaan palveluverkon toimivuus ja samalla vältetään toimintojen ja investointien päällekkäisyydet. Yhteistyösopimuksella on mahdollista hyödyntää erilaisten maakuntien vahvuudet ja toteuttaa palveluja siten, etteivät maakuntarajat muodosta tähän tarpeettomia esteitä ETKL korostaa tässä yhteydessä myös sitä, että yhteistyösopimusta laadittaessa on otettava huomioon myös sosiaalihuollon vaativat palveliut, niiden edellyttämät keskittämistarpeet ja yhteistyö näissä palveluissa usein ainoana tuottajana olevien järjestöjen kanssa. Esimerkkejä vaativista sosiaalipalveluista on mm. vakavasti päihdeongelmaisten odottavien ja juuri synnyttäneiden sekä heidän vauvojensa hoito- ja kuntoutus, viittomakielisten palvelut ja kidutettujen kuntoutus.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- uudistuksessa syntyvät palvelurakenteet eivät ole riittävän selkeitä hallinnollisesti ja toiminnallisesti. Kun eheitä hallinto- ja palvelukokonaisuuksia ei synny, ei ole myöskään riittävästi mahdollisuuksia varmistaa palvelujen integraatiota. Hallituksen esitys tulee edellyttämään erittäin mittavaa palveluohjausta. Monitarpeisten ja vähäresurssisten asukkaiden kannalta palvelujen intergraation toteutuminen hallituksen esityksen pohjalta on epätodennäköisesti toteutuva. Säännökset eivät ole riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi. Vielä avoinna ja epäselvänä oleva valinnanvapauden toteuttaminen entisestään vaikeuttaa asiakaslähtöisen integraation toteutumista. Viimekädessä maakunta vastaa integraation toteutumisesta ja siitä, että palvelujärjestelmä toteuttaa perustuslain edellyttämällä tavalla ihmisten sosiaalisia perusoikeuksia. Tämä on tärkeää, jotta ihmisestä otetaan kokonaisvaltainen vastuu ja hän saa tarvitsemansa palveluohjauksen. Subtanssiohjauksella ja sisällöllisellä osaamisella on keskeinen rooli asiakaslähtöisen integraation toteutumisessa. Asiakkaan omat voimavarat ja tarpeet tulee olla lähtökohtana. Palveluohjauksessa järjestöillä ja järjestölähtöisellä auttamistyöllä on merkittävää osaamista, joka kannattaa hyödyntää.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

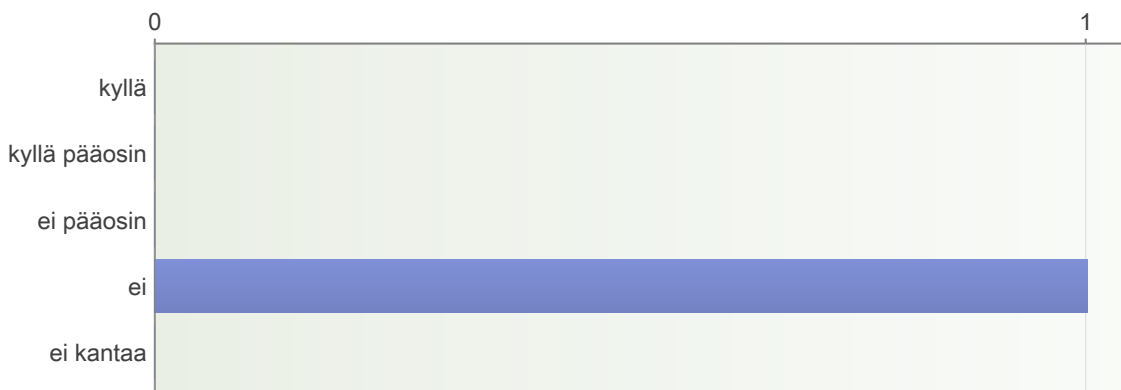

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Valtion ohjauksen vahvistaminen on pääsääntöisesti kannatettavaa palvelujen saatavuuden, laadun ja yhdenvertaisuuden turvaamisen näkökulmasta. •Valtion ohjauksella voidaan hillitä haitallista osaoptimointia. • Valtion ohjaus ei saa muodostua esteeksi sote-palveluiden sisällölliseen kehittämiseen ja siksi maakunnilla on oltava myös taloudellista liikkumavaraa

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

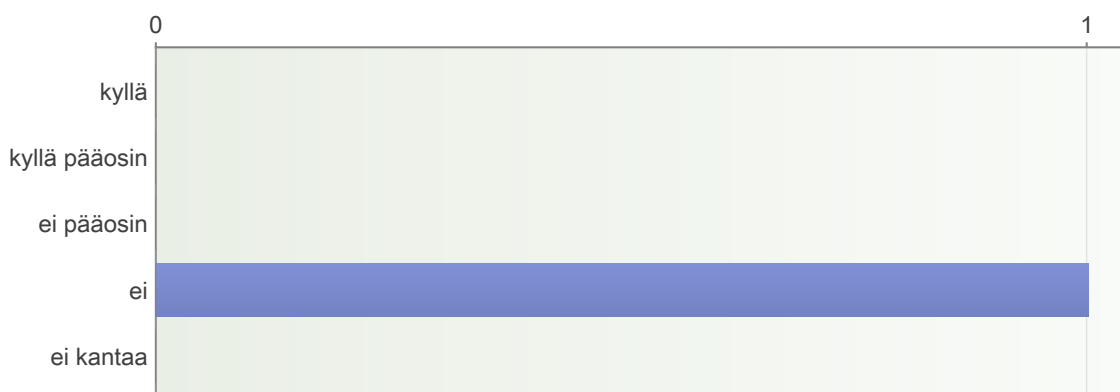
Avoimet vastaukset: ei

- Hallituksen esityksessä todetaan hallituksen linjauksen mukaisesti, että maakunnilla oleva järjestämisvastuu ja tuottamisvastuu erotetaan toisistaan ja että tuottamisvastuu toteutetaan erillisessä organisaatiossa maakunnan palvelulaitoksessa, joka on erillinen oikeushenkilö. Tällä tavoitellaan nykyistä laajempaa monituottajamallia, jossa julkisen palvelutuotannon rinnalla palvelujen tuottamisessa mukana ovat yritykset ja järjestöt. Hallituksen esityksessä korostetaan sitä, että näin voidaan saada aikaan tilanne, jossa erilaisten palvelujen tuottamistapojen vaikuttavuutta ja kustannus-tehokkuutta voidaan vertailla nykyistä paremmin. Esitys poikkeaa nykytilanteesta merkittävästi. Nykyisin säädetään palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuusta, mutta niitä ei eroteta toisistaan eikä edellytetä niiden sijoittamista erilliseen organisaatioon. Kunnat ja kuntayhtymät ovat

lähes poikkeuksetta järjestäneet sosiaali- ja terveyspalvelut siten, että palvelukokonaisuus tuotetaan pääosin omana tuotantona. Tätä on perusteltu sillä, että oman tuotannon kautta kertyy järjestämisvastuun kantamiseksi tarvittavaa oleellista tietoa, joka jäisi muuten puuttumaan. Osassa kuntia on kokeiltu tilaaja-tuottaja –mallia, jossa palvelun tuottaminen on erotettu saman järjestäjän sisällä hallinnollisesti erilliseksi toiminnoksi. Järjestämisen ja tuottamisen eriyttämisessä heikkoutena on ollut se, että tilaaja-järjestäjä ei ole pystynyt riittävästi ohjaamaan tuotantoa. Kaikki mallia kokeilleet kunnat mm. Tampere ja Rovaniemi ovat luopuneet mallista siksi, ettei näitä eri rooleja voitu selkiyttää riittävästi ja koska toimintamalli aiheutti lisäkustannuksia. Kyseisissä kokeiluissa tilaajan ja tuottajan eriyttäminen tapahtui samassa organisaatiossa, mutta silti se tuotti ongelmia. Hallituksen esityksessä palvelujen järjestäjän ja tuottajan erottaminen viettäisiin vielä tehtyjä kokeiluja pidemmälle siirtämällä tuotanto erilliselle oikeushenkilölle. Se merkitsee erittäin vakavaa riskiä, ettei järjestämisvastuussa oleva maakunta käytännössä pystyisi ohjaamaan eriytettyä palvelutuotantoa. Maakunnan palvelulaitoksen piiriin siirtyisi tosiasiallisesti merkittävää järjestämisvastuuseen kuuluvaa päätösvaltaa. On perusteltua kysyä, toteutuuko perustuslain edellyttämän kansanvaltaisuuden toteutuminen esitetyssä järjestämisen ja tuottamisen erottamisessa. Hallituksen esityksen perusteluissa ei myöskään pystytä osoittamaan sitä, että järjestäjän ja tuottajan erottelulla olisi eri tuottajien vertailtavuuden kannalta myönteistä vaikutusta tai että se mahdollistaisi hyvää kustannusten hallintaa. Tämä tavoite olisi myös saavutettavissa muilla keinoin kuin eriyttämällä palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu toisistaan. Ensi- ja turvakotien liitto vastustaa hallituksen esityksessä olevaa järjestämisvas-tuun ja palvelujen tuottamisvastuun erottamista toisistaan, koska se ei tuota uudistuksen sosiaali- ja terveyspoliittisten tavoitteiden toteutumisen kannalta lisäarvoa, vaan voi päinvastoin heikentää niiden toteutumista. Maakunnalla on kaikissa olosuhteissa vastuu asukkaidensa palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta. Monitarpeisten lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumisen ja kansanvallan kannalta ehdotettu järjestäjän ja tuottajan erottaminen on vakava riski. Erityisenä haasteena ehdotetussa monituottajamallissa on monia eri palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisen ja yhtenäisten palvelukokonaisuuksien turvaaminen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuun erottamisesta tulee luopua.ETKL korostaa sitä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen tulee tehdä sosiaali- ja terveyspoliittisista tavoitteista käsin eikä uudistusta pidä alistaa elinkeinopoliittisille tavoitteille. Suhteessa EU:n sisämarkkinasääntelyyn tulee lähteä siitä, että kyseessä on kansalliseen toimivaltaan kuuluva sosiaaliturvan uudistus ja siltä osin EU:lla ei ole toimivaltaa..

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhtiöittämisvelvoitteesta tulee luopua. Maakuntahallinnon uudistamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen liittyvät hallituksen esitykset lähtevät julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhtiöittämisvelvoitteesta. Esitys kytkeytyy edellä käsiteltyyn sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen eriyttämiseen. Tausta-ajatuksena on se, että velvoittamalla yhtiöittämään julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut ja edellyttämällä niiltä vastaavaa rekisteröitymistä kuin palveluja tuottavilta järjestöiltä ja yrityksiltä, voitaisiin lisätä sosiaali- ja terveyspalvelujen vertailtavuutta, kustannustehokkuutta ja läpinäkyvyyttä. Esityksessä lähdetään myös siitä, että tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseksi ja rajallisten resurssien riittävyys turvaamiseksi tarvitaan uudenlaista monituottajamallia ja uudenlaisia tuottamisen tapoja. Esityksessä nostetaan esille myös kilpailuneutraliteetin ja EU:n valtioneuvoston päätöksen huomioon ottamisen välttämättömyys. Viimeksi todetut huomioon otettavat seikat eivät velvoita silloin, jos sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen eriyttämisestä luovutaan. Julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoite edellyttäisi sitä, että viranomaistehtävät hoidetaan maakunnan palvelulaitoksessa, koska niitä ei edes lailla voida siirtää muiden kuin viranomaisten tehtäväksi. Monenlaista palvelua ja tukea tarvitsevien lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumisen, palvelujen saatavuuden ja ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon integroitujen palvelukokonaisuuksien rakentumisen kannalta julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoite on vakava riski. Ensi- ja turvakotien liitto pitää julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoitetta uudistuksen sosiaali- ja terveyspoliittisten tavoitteiden toteutumisen ja erityisesti vakavissa vaikeuksissa olevien lapsiperheiden kannalta vakavana riskinä ja vaatii yhtiöittämisvelvoitteesta luopumista. Myös tässä ETKL näkee elinkeinopoliittisten tavoitteiden sivuuttavan uudistuksen sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet. Palvelun käyttäjien kannalta olisi reilua, että avoimesti tunnustettaisiin, että kyse on hallituksen poliittisesta valinnasta eikä sitä yritettäisi perustella muilla tekijöillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tulisi vasta tulevaisuuden haasteisiin ja mahdollistaa joustavat uudenlaiset tuottamisen tavat. Julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoite päinvastoin betonoi palvelun tuottamista perinteiseksi eikä luo mahdollisuuksia tulevaisuuden vaatimille joustaville toimintatavoille.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien rekisteröinti ja lupahallinnon keventäminen on kannatettavaa. Hallituksen esityksessä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta esitetään nykyisen lupamenettelyn sijasta otettavaksi käyttöön kaikkia palvelujen tuottajia koskeva rekisteröinti-timenettä. Valtakunnallista rekisteriä ylläpitäisivät Valvira ja aluehallintovirastot. Rekisteröintiä koskeva ilmoitus annettaisiin aina Valviralle, joka tarvittaessa siirtäisi asian edelleen toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäväksi. Tietoihin ei lähtökohtaisesti tarvitsisi liittää niitä todentavia asiakirjoja, vaan palveluntuottaja vakuuttaisi ilmoittamansa tiedot paikkansa pitäväksi. Palvelun tuottajan ja palveluyksikön rekisteröinti olisivat kaksi erillistä hallintotoimintaa. Toiminnan aloittaminen edellyttäisi, että sekä palvelun tuottaja että palveluyksikkö olisi rekisteröity palvelun tuottajien rekisteriin ja että rekisteröinnistä olisi annettu päätös. Kaikkien palveluntuottajien taloudellisia edellytyksiä tarkasteltaisiin. Palvelun tuottaja toimittaisi palvelutoimintaansa koskevat tiedot viranomaiselle ja vastaisi niiden oikeellisuudesta. Se olisi lähtökohtaisesti riittävää. Tarvittaessa rekisteröintiviranomainen voisi pyytää tarkentavia selvityksiä tai suorittaa ennakkotarkastuksen toimintaedellytysten arviointia varten.

Tarkoituksena olisi, että pääosa rekisteröinnistä tapahtuisi kevennetyssä asiakirjamenettelyssä. Esityksen mukaan se nopeuttaisi toiminnan aloittamista ja mahdollistaisi joustavan tavan muokata toimintaa. Rekisteriin sisältyisi julkinen tietopalvelu, jossa olisi kaikille saatavilla olevat tiedot palvelun tuottajista ja palvelutoiminnasta. Raskaampi ennakkotarkastuksen sisältämä menettely tulisi kyseeseen silloin, kun viranomaisella aihetta kyseenalaistaa ilmoitettujen tietojen luotettavuutta tai riittävyttä tai tietojen perusteella toiminta ei näyttäisi täyttävän laissa säädettyjä vaatimuksia. Mikäli palvelun tuottajan toimimisessa on todettu vakavia puutteita eivätkä valvontaviranomaisen aikaisemmat huomautukset tai määräykset eivät ole johtaneet puutteiden korjaamiseen, ei palvelun tuottajaa voitaisi rekisteröidä tai rekisteröinti voitaisiin myös peruuttaa.

Nykytilanteeseen nähden esitys on merkittävä parannus ja parantaa palvelujen laatua ja asiakasturvallisuutta.

Merkittävä ero nykytilanteeseen nähden on se, että esityksen mukaan laissa tarkoitettu palvelun tuottaja ei välttämättä tuota palveluja korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla, mutta se kuuluisi kuitenkin lain soveltamisen piiriin silloin, kun se ei ole luonteeltaan satunnaista. Esityksen mukaan esimerkiksi kolmannella sektorilla toimivat ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavat toimijat olisivat laissa tarkoitettuja palvelun tuottajia, vaikka ne eivät tuottaisi palveluja korvausta vastaan. Esimerkinä esityksessä nostetaan esiin vapaaehtoisvoimin toimiva paperittomille palveluja tarjoava yksikkö.

Edellä todettu esitys on epäselvä ja mahdollistaa sekaannusten syntyminen. Vapaaehtois- ja vertaistoimintaa ei voi määritellä palveluksi. Se perustuu aina ihmisten vastavuoroiseen auttamiseen ja vapaaehtoisuuteen. Sitä organisoivan järjestön määrittely palveluyksi-köksi ja rekisteröintivelvoite palveluyksikkönä on myös ristiriitainen ja hämmentävä. Määrittely kaventaa vapaan kansalaistoiminnan alaa ja tuottaa myös yhdistyslain perusteella rekisteröityneiden yhdistysten kannalta kummallisen, kahteen kertaan rekisteröintiä vaativan tilanteen. Esitys on mahdollisia ongelmia tuottava myös siksi, että Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnassa on tehty selkeää rajausta palvelutoimintaan. Palveluyksiköksi vapaaehtois- ja vertaistoimintaa tarjoavan yhdistyksen toiminnan määrittely ei myöskään tästä lähtökohdasta ole perusteltu.

Palvelun tuottajat voisivat keskinäiseen sopimukseensa perustuen valita vastuullisen palveluntuottajan edustajakseen viranomaisessa asioidessaan. Vastuullinen palveluntuottaja toimittaisi muiden palveluntuottajien puolesta yhteisen palveluyksikön rekisteröimiseksi tarvittavat tiedot ja vastaisi ilmoittamistaan tiedoista. Mahdollisuus yhteisen palveluyksikön rekisteröimiseen ei olisi rajattu tiettyyn yksittäiseen fyysiseen sijaintiin, vaan se olisi mahdollinen aina kun tuottajat näin keskenään sopivat. Vastuullisella palvelun tuottajalla olisi uudenlainen lakiin perustuva oikeus edustaa muita palveluntuottajia. Vastuulliselle palveluntuottajalle ei siirtyisi direktiovaltaa muihin palvelun tuottajiin nähden, vaan kaikki osalliset säilyttäisivät oikeudellisen asemansa ja vastaisivat itsenäisesti omista velvoitteistaan ja toiminnastaan. Samaan palvelukokonaisuuteen kuuluvat palveluyksiköiden rekisteröinnit tulisivat käsiteltäviksi yhdellä kertaa samassa menettelyssä, kun jokainen palvelun tuottaja olisi ensin rekisteröity palveluyksikön rekisteröinnistä erillisenä hallintotoimena. Tällöin esimerkiksi usean toimijan palveluasumisyksikkö tai vaativa sosiaalipalvelu näkyisi yhtenä kokonaisuutena.

Ensi- ja turvakotien liitto pitää hyvänä sitä, että nykyistä lupamenettelyä muutetaan ja sen tuomaa hallinnollista raskautta kevennetään. Myönteistä on myös rekisteröintiin liittyvä luottamuksen lähtökohta ja se, ettei tietojen oikeellisuutta tarvitse erikseen todentaa asiakirjoilla. Palvelun tuottajien rekisteröinti ja siihen liittyvä julkinen tietopalvelu selkiyttää nykyistä tilannetta ja nostaa esiin eri palvelun tuottajat ja niiden tarjoaman palvelun.

ETKL pitää hyvänä uudistuksena myös sitä, että esitys pitää sisällään mahdollisuuden valita vastuullinen palvelun tuottaja, joka voisi edustaa muita palveluntuottajia ja yhteinen palveluyksikkö ei olisi rajattu samaan fyysiseen sijaintiin. Esitys mahdollistaa palvelukonsortioiden rakentamisen esimerkiksi vaativissa sosiaalipalveluissa.

ETKL pitää välttämättömänä sitä, että esitykseen sisältyvää, vastikkeetta toimivien esimerkiksi vapaaehtoista tukea tuottavien järjestöjen määrittely palvelujen tuottajaksi kohta poistetaan. Näin ehkäistäisiin määrittelyn mahdollisesti tuottamat ongelmat vapaalle kansalaistoiminnalle, järjestöille ja niiden vapaaehtois- ja vertaistoiminnan rahoitukselle.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat merkittäviä hyvinvoinnin ja terveyden edellytysten rakentajia ja edistäjiä tarjoamalla osallistumisen ja toiminnan mahdollisuuksia erilaisissa elämäntilanteissa eläville ihmisille, organisoimalla vapaaehtois- ja vertaistukea eri muodoissaan, tarjoamalla erilaisissa kohtaamispaikoissa matalan kynnyksen järjestölähtöistä auttamista sekä erilaisia sosiaalisia ongelmia ja ihmisten selviytymistä tukevia ehkäiseviä palveluja.

Hallituksen esityksissä ei oteta millään tavalla huomioon tämän voimavaran hyödyntämistä ja järjestöjen toimintaedellytysten turvaamista jatkossa tehdä tätä työtä. Nykyisin järjestöt tekevät hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää työtä pitkälti kuntien toiminta-avustusten tai kuntien toimintaan tarjoamien maksuttomien tai edullisten toimintatilojen avulla. Eri järjestöjen paikalliset yhdistykset eivät pääsääntöisesti saa toimintaansa Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia, vaan niiden toiminta on jäsenmaksujen, pienten lahjoitusten ja kuntien toiminta-avustusten varassa. Hallituksen esityksissä jää täysin epäselväksi se, miten jatkossa turvataan paikallisten yhdistysten toiminta-avustukset ja toimintaan tarvittavien ilmaisten tai kohtuuhintaisten toimintatilojen saanti ja sitä kautta merkittävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijaresurssi kunnissa.

Järjestöt toteuttavat nykyisin myös kuntien toiminta-avustusten turvin lasten ja lapsiperheiden ehkäiseviä palveluja. Myös Raha-automaattiyhdistyksen tukea suuntautuu ehkäiseviin palveluihin alueellisille yhdistyksille ja valtakunnallisille järjestöille. Kyse ei ole kilpailutettavasta palvelusta, vaan usein vertaistukea ja ammatillista tukea yhdistävästä järjestölähtöisestä auttamisesta.

Ensi- ja turvakotien liitto pitää välttämättömänä, että kuntien vastuulle jäävässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässä otetaan huomioon erilaiset yhdistykset ihmisiä lähellä olevana osaamisressursina sekä selkiytetään ja määritellään se, että paikallisesti kunnissa toimivien yhdistysten toiminta-avustukset ja toiminnan tarvitsemat tilat tulevat turvatuiksi ja kuuluvat jatkossakin kuntien vastuulle.

ETKL pitää tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä kuntien vastuuta ja maakunnan vastuuta selkiytetään hallituksen esityksiä paremmin. Laaja-alainen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (promootio) kuuluu luontevasti kunnille. Ehkäisevien palvelujen eri muotojen (preventio) sijoittuminen kokonaisuuteen ja niiden rahoitusvastuu tulisi kuitenkin olla selkeästi maakunnan vastuulla. Maakuntien tulisi ehkäisevissä palveluissa hyödyntää järjestöjen vertais- ja vapaaehtoistoimintaa ammatilliseen toimintaan yhdistyvänä tukena. Rajanveto näiden kahden vastuutahon välillä on kuitenkin vaikea ja vaatisi hallituksen esityksiin nähden täsmennystä.

Uudistuksen valmisteluun liittyen maakunnista on kantautunut huolestuttavia viestejä siitä, että ehkäisevä palvelu, joka sisältää vertais- tai vapaaehtoistoiminnan elementtejä (preventio) ei kuuluisi maakunnan vastuulle, vaan jäisi kuntiin. Edellä todettu linjaus kaventaisi merkittävästi järjestöjen asemaa palvelun ja tuen tarjoana ja saattaisi järjestöt eriarvoiseen asemaan yrityksiin nähden maakunnissa. Järjestöjen vahvuus on se, että ne yhdistävät vertaisosaamista ja ammatillista osaamista ja sitä kautta syntyy vaikuttava ja hyviä tuloksia tuottava palvelukokonaisuus.

Lisäksi ETKL esittää, että maakuntiin perustettaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvosto liikunta- ja muiden neuvostojen tapaan ja kyseisessä neuvostossa olisi vankka järjestöjen edustus.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymyksen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väli aikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulon 2 luvussa. Onko väli aikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

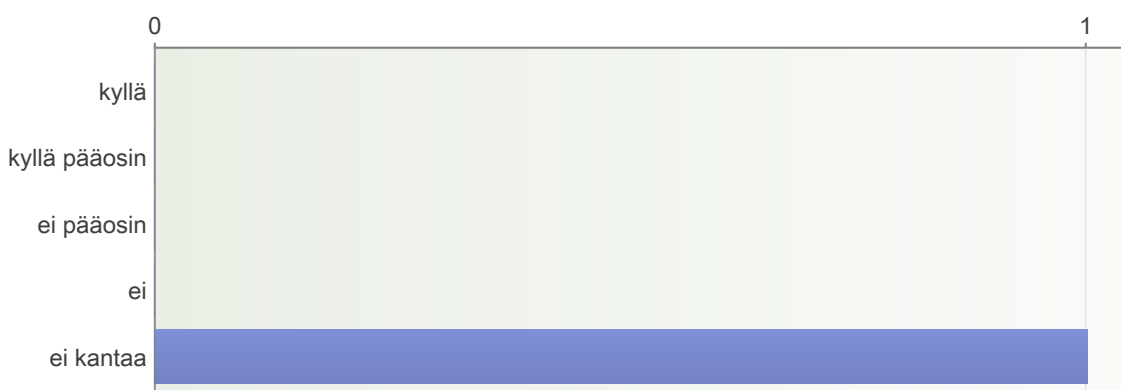
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

22. 20. Voimaantulon 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettyä henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

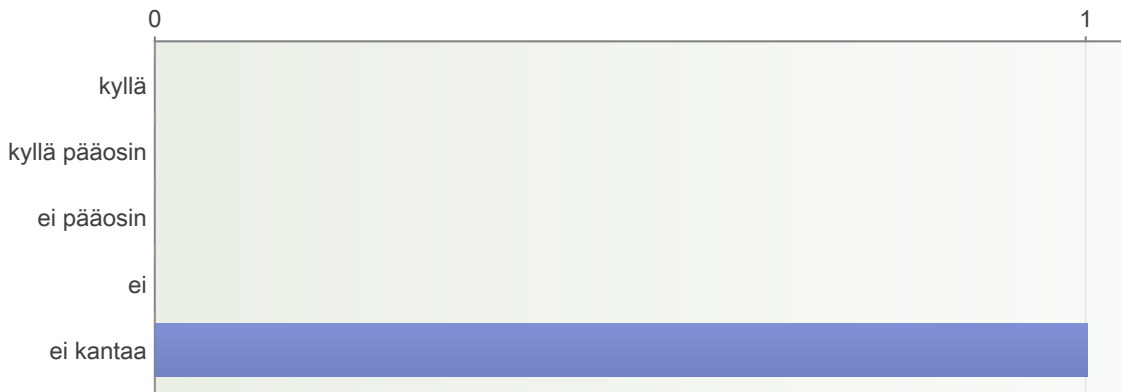
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

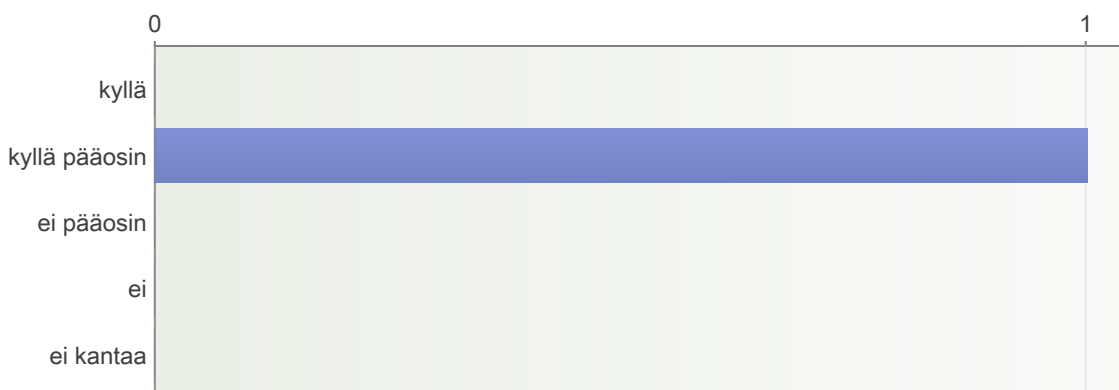
Avoimet vastaukset: ei kantaa

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

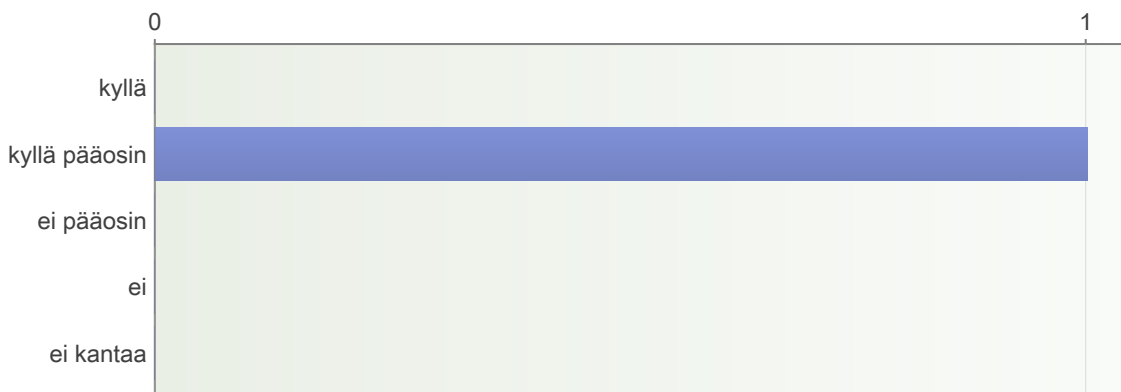

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Huolehdittava sääntelyssä siitä, ettei talouden tasapainottamisen tavoitteet tuota liian suuria asiakasmaksuja, jotka estävät ihmisten perusoikeuksien toteutumisen ja palvelujen piiriin pääsyn. Asiakasmaksuilla on oltava katto ja ne on porrastettava palvelujen käyttäjän tulojen mukaan ja tarvittaessa niistä tulee voida saada vapaus. Jatkovalmistelussa on arvioitava maakuntien verotusoikeuden mahdollisuus.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

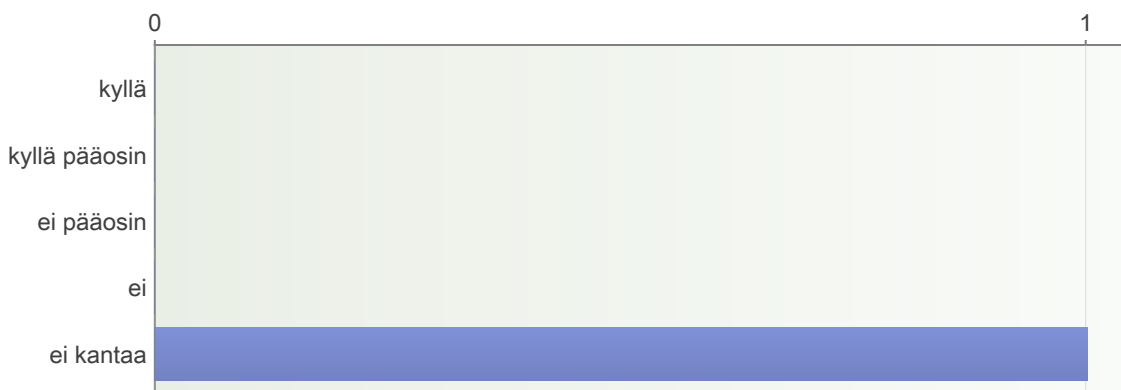

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- kahden maakunnan osalta on perusteltua esittää epäilyjä riittääkö niiden kantokyky tehtävistä huolehtimiseen

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

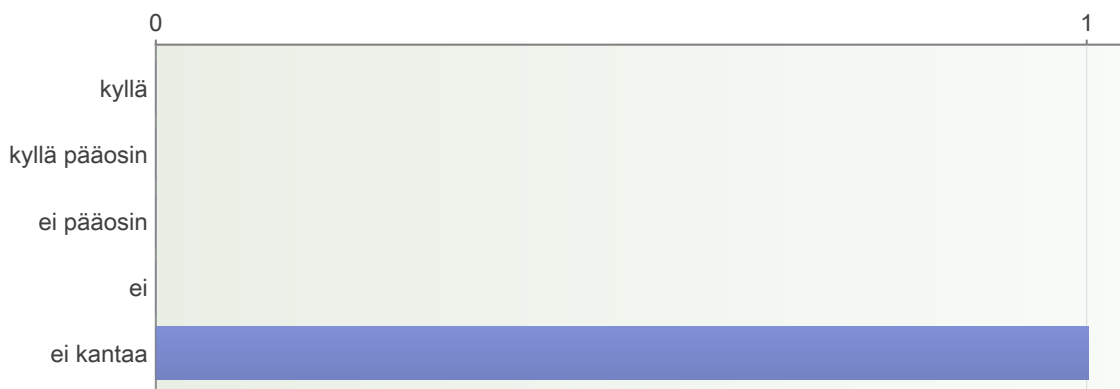
Avoimet vastaukset: ei kantaa

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

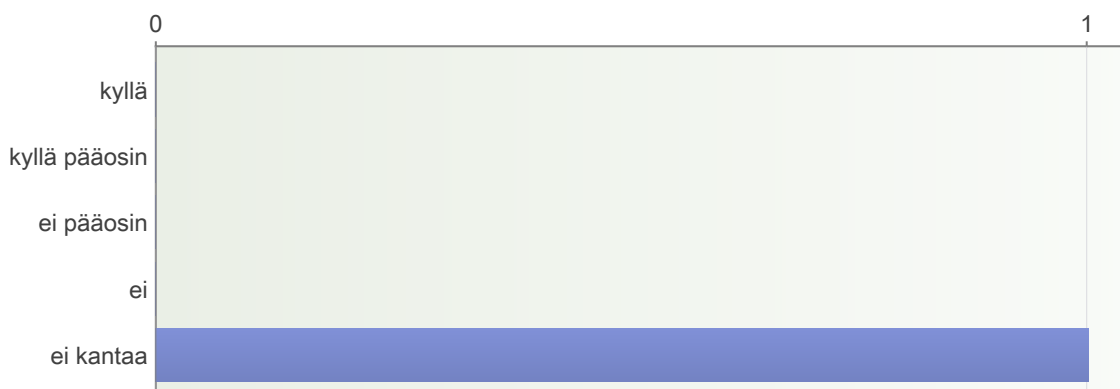
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

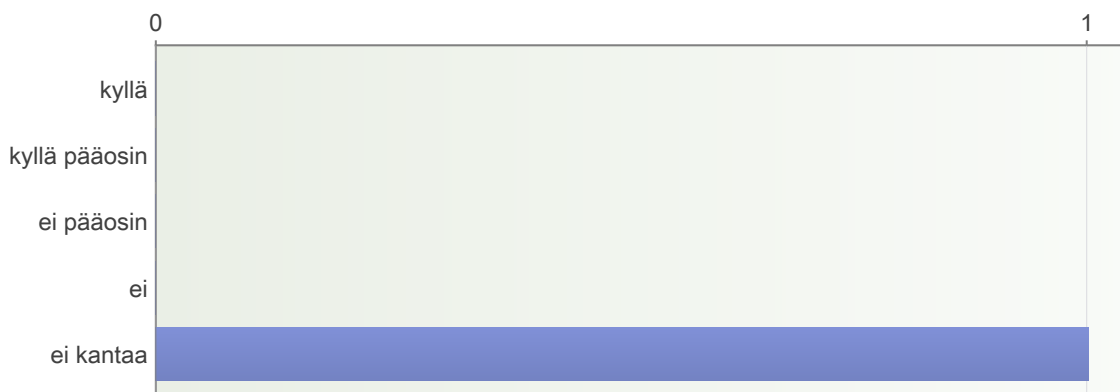
Avoimet vastaukset: ei kantaa

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

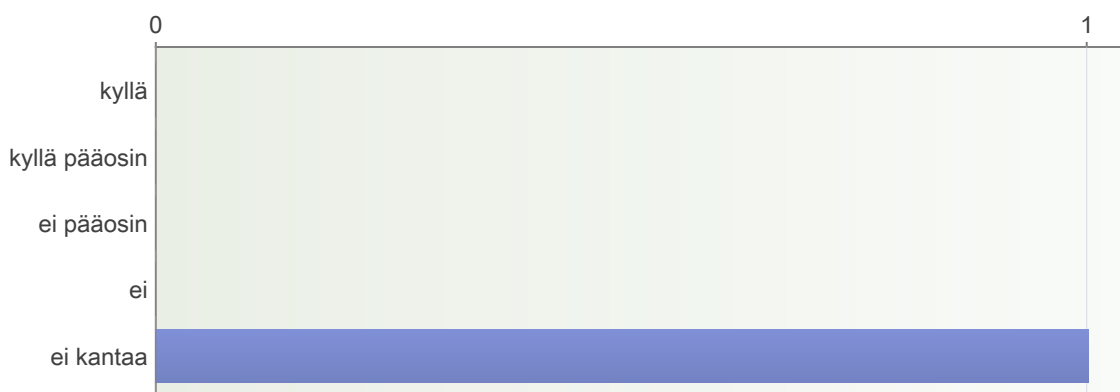
Avoimet vastaukset: ei kantaa

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

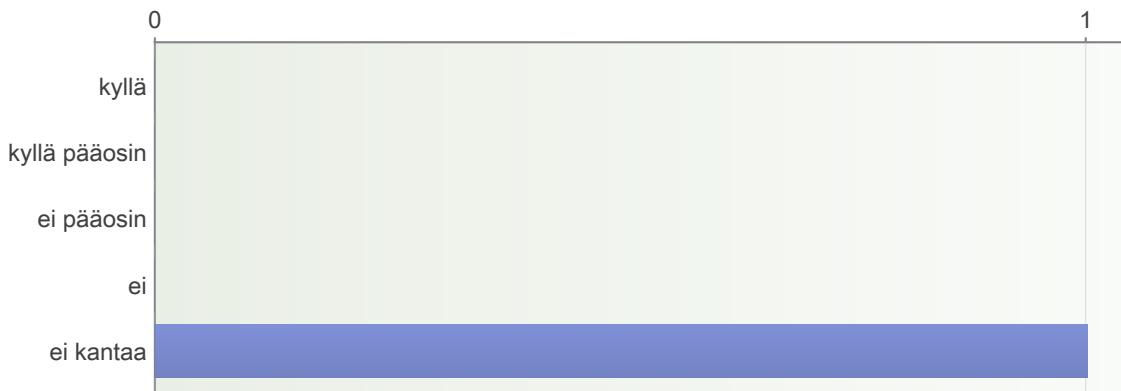
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Oman järjestöni ja alueellisten yhdistystemme kannalta sote-uudistus on erittäin suuri haaste ja voi vaikeuttaa järjestöjen asemaa. Vastaamme vaativana sosiaalipalveluna vakavasti päihdeongelmaisten ja odottavien äitien sekä heidän vauvojensa kuntoutuksesta ainoana tahona Suomessa. Tämän vaativan sosiaalipalvelun pitkäjänteisen rahoituksen turvaamisen kannalta maakunnallinen sote-rakenne voi luoda myönteisiä mahdollisuuksia sitten kun rakenne jo käytännössä toimii ja edellyttäen että kyseisen palvelun järjestämisvastuu on keskitetty yhdelle maakunnalle, jonka kansa pitkäjänteinen sopimus on mahdollista tehdä.

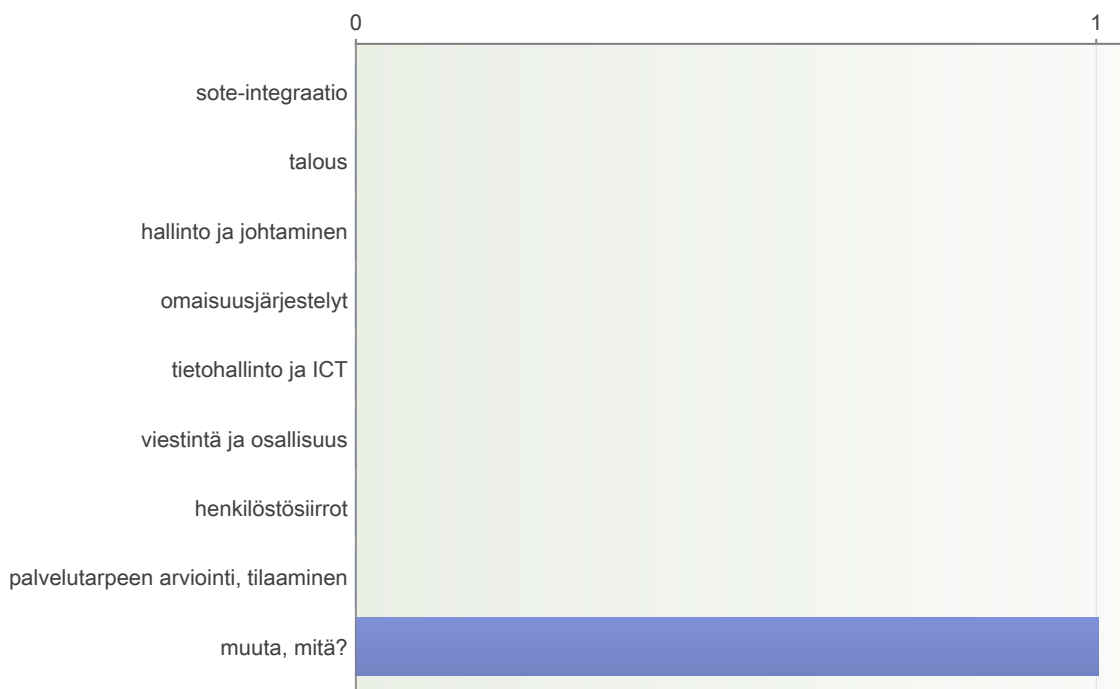
Järjestöjä pieninä ja keskisuurina palvelujen tuottajina ja järjestölähtöisen auttamistyön (RAY-rahoitteisuus) toimijoina ei ole otettu resurssina uudistuksessa huomioon. Uudistuksen rakenteet palvelevat ennen kaikkea suuria yrityksiä. Myönteisestä puheesta huolimatta hallituksen esitykset eivät sisällä asioita ja mekanismeja, joilla käytännössä voitaisiin turvata monituottajuus ja järjestöjen ja pienten hoivayrittäjien asema.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: muuta, mitä?

- järjestöjen osaamisen ja tarjoaman tuen huomioon ottamiseen uudistuksessa

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.